

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic

Volume 11/2 Winter 2016, p. 1317-1340

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9486>

ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Article Info/Makale Bilgisi

✍ Received/Geliş: 19.02.2016

✓ Accepted/Kabul: 28.03.2016

✍ Referees/Hakemler: Prof. Dr. Ali SEYYAR –

Doç. Dr. Süleyman DOĞAN

This article was checked by iThenticate.

TÜRK AİLE YAPISINDA EVLİLİK ÖNCESİ SÜREÇ ETKİSİ GÖRÜCÜ VE FLÖRT TİPİ YAPILANMA

*A.Muhsin YILMAZÇOBAN**

ÖZET

Evlilik ve aile iki önemli kavram ve kurumdur. Aile kadın ve erkeğin evlilikleri ile kurulur. Kısacası kişilerin ve toplumun hayatında aile öncesi evlilik kurumu, evliliğin sonrası aile kurumu yer alır. İki kurumda birbirinin başlangıcı ve sonucu olarak aynı sürecin içerisinde yer alırlar.

Genellikle bilinen ailenin nicel özellikleriyle tasnifinin yapıldığı çekirdek ve geniş aile modelleridir. Ancak aile tasnifi işlevlerine göre yapılmalı ve aile yapıları Bireyci aile ile Bütünlükçü aile tiplerine ayrıştırılmasıyla (Yılmazçoban: 2008) analiz edilmelidir.

Konuya işlevci ve ikili aile tiplerine ayrıştırılması ile bakılarak evlilik öncesi sürecin aile yapılarına etkisi incelenecektir. Genel bir ayrıma tabi tutarak Doğu ve Batı ailesi ayrımıyla aile yapıları da tam bu formlarda görülmemekle birlikte, Geleneksel ve Modern aile olmak üzere iki ana tipte incelenmiştir.

Günümüz toplum yapısında evlilik öncesi süreçte görülen iki temel ilişki biçimi Görücü Usulü ve Flört tarzıdır. Batının etkilediği hızlı toplumsal değişim süreci altında sağlıklı ve çarpıklıklara uğramış da olsa genellikle Görücü ve nadiren Flört ile ona yakın formlarda yapılan evlilikler ve kurulan aileler sonrasında da bu iki tipin farklı özelliklerini göstermektedir. Böylece bir taraftan Batı ilişki tarzı olan flörtün, diğer taraftan da görücülüğün flörtte yakınlaşan forma dönüşmesiyle yaşanan süreçten aile yapıları olumsuz etkilenmektedir.

Evlilik öncesinde flört tarzı ile kurulan arkadaşlıklarda evlilik adayı erkek ve kadın az ya da çok flört ilişkisinin belirlediği kendi yapısına özgü modern ya da moderne yakın ölçekte olan kurallarına uyarlar. Görücü usulü ile ilişki yürüten erkek ve kadın ise görücülük ilişkisinin belirlediği kendi yapısına özgü geleneksel ya da geleneğe yakın ölçekte belirlenmiş olan kurallarına uyarlar. Böylece yaygınlaşan ilişki türünün kurallarına ait olan farklı bir yapı oluşur. Ailelerin kurulmasından sonra da farklı ilişki biçimlerine göre evlilik adaylarının

* Yrd. Doç. Dr. KTO Karatay Üniversitesi Sosyal Hizmet, El-mek: muhsinyilmazcoban@gmail.com

benlik ve kimlikleri farklılaşmaktadır. Evlilik sonrası aile yapılarını kavramlaştıracak olursak, Görücü Usulü Aile ve Flört Tarzı Aile olarak ayırmaştırıp adlandırabiliriz.

Olumsuz etki bir taraftan zihniyet dünyasına diğer taraftan da iletişim, ilişki, tutum, davranış ve davranımlara kadar varan sonunda ise aile yapılarının değişmesine sebep olan köklü çelişki ve tutarsızlıklar göstermektedir. Çalışmada amaçlanan evlilik öncesi süreçlerin kurulan aile yapılarını hangi değer ve normlarla değiştirebildiğini anlamlandırarak evlilik öncesinin sonrasını etkilediği, yönlendirdiği ve böylece aile yapılarının değişip farklılaştığı olgusunu açıklamaktır. Evlilik adayları ve aileler tercih ettikleri görücülük ve flört ilişkileriyle aile modellerinin ve sonrasındaki hayat tarzlarının etkileneceğinin farkına vararak farkındalık ilişkisiyle ailelerini kurmaları konusunda bilinçlendirilmelidir. Bu alanda yoğun ve yaygın evlilik ve aile eğitimleri verilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Aile, Aile Yapısı, Evlilik, Flört, Görücü Usulü, Zihniyet ve Kültür, Toplumsal Değişme.

MARRIAGE BEFORE EFFECT OF PROCESS IN TURKISH FAMILY STRUCTURE CONVENTIONAL TYPE AND RESTRUCTURING FLIRT

ABSTRACT

The common classification of family has been built on quantitative properties, like core family and large family. Family should be analyzed depending on its sociological functions; Individualist and Complementary family (Yılmazçoban: 2008).

Core of this study will based on the effects of pre-marriage relations on structure offunction of the family. It has also been identified as Eastern and Western family types, which is a accepted to be similar but not same as; Traditional and Modern family types.

There are two basic pre-marriage relation types in today's society, BlindDateand Flirt. Though the blind date has been degenerated undertheeffect of western culture, both relation types identify the structure of the family differently from each other and similar to their own characteristics. Because of this degeneration of blind date, the traditional family structure became deformedas well.

The man and woman behave in the social and psychological frame of flirting, in modern rules. This happens in parallel for blind dates as well, which is in more traditional way. In this way, the structure of the relation starts to form the structure of the new upcoming family. After the formation of the family, the identity of the man and woman develops similar to the type of the relation. To conceptualize, we can call 'Blind date family' and 'Flirt family'.

Turkish Studies

The degeneration is effective on mindset, where it changes the way of communication, behavior, attitude and harms the family structure.

The aim of this study is to analyze the pre-marriage relation types and their effect to the formation of the family, and to determine the fact that these relations identify the structure of family. This analysis will provide awareness to the candidates of marriage that the way of relation before the marriage should be a decision for the structure of the new family. For the awareness of the candidates of new family founders, intense and spreader educations should be planned.

STRUCTURED ABSTRACT

Premarital process is continuously effecting, shaping and modelling the family structures that are re-built every day very intensely. The study which is the initial of this situation is the Demirci Research (Yılmazçoban, 2008) where the flirt friendship which was started as new relation type in the public in pre-arranged marriage process and the production of basic tradition in premarital process are discussed. This study has emerged as the first doctorate in this field of study. Too many studies that are directly related with this subject have been made in western countries, and it was benefitted from the literatures that belong to some European and American countries. There is almost no publication of thesis, doctorate and article analyzing the new situation of pre-marriage in Turkey. And the activities of publication of the books photographing the present moment of the public related with pre-marriage and capable of doing this originally are very few. Therefore, it was mainly benefitted from the family research literatures related with this subject. While the subject is being reviewed, we had to benefit from the indirect sources rather than the direct ones.

They are core and large family models generally known in western countries where classification was made with quantitative qualifications of the families. But, family classification should be made according to its function and family structures should be analyzed by "Individualistic family and Integrative Family" typing (Yılmazçoban: 2008. It was looked at the subject with functional and couple family typing and effect of the family structures of the pre-marriage process have been examined. However the family structures were subjected to a general distinction and family structures are not seen just in these forms with Eastern and Western family distinction, they were examined in two main types including traditional and modern families.

Culture and mentality differentiation is formed first; and then attitude and behavioral patterns are shown. Community in the relations regarding the marriage, hosts traditional norms and values caused by the mentality world as well as the universal principles where European and American countries were included in. In this study, first of all, analysis of the culture and mentality will be made in eastern and western communities in terms of differences. Then, by moving from Eastern Muslim mentality and culture formed of different norm and values from other western communities and by a psychological analysis, "integrative Turkish family structure" has been explained. In the last section, it was endeavored to provide solutions by discussing the effect

Turkish Studies

of western mentality in the analysis and the change of the family structure which has a powerful structure with the tradition in negative way together with modern and post-modern pressures.

Western culture and mentality which is based on the effects of neoliberal global capitalism is shaping East Islam and the Turkish community in the process of rapid social change. Also, the consumption culture formed by the virtual and false consumer tools of the modern and postmodern that are the result of western mentality is continuing to be sold to all the Eastern mental world which has been a global village made its continuous customer by media, cinema and other propaganda tools (fashion, advertising, internet, Shopping Malls, etc.). Postmodern systematic, people, community, group, society, community, country and culture that the West has produced and formed the prayer chain of its order and reproduces it every day and again. Behavior which was formed by the Eastern and Muslim communities and western mentality and culture of Turkey is shaping and forming its behavior and attitude. In short, marriage and family structure which we may describe as stabilized and integrated organizations and institutions of behaviors and attitudes are in continuous change by being influenced from the tools and organizations sourced by western mentality as well.

Modern education and universities in Turkey have become the largest organization of the flirt conception of the west. Also in the society on the one hand, while the predictions that there should be common in a hurry in good deeds in the community; on the other hand, the idea that the longer flirting time would be more successful is extensive. Unlike the situation in cases reached, the opinion which is widespread in the community is in error. Contradictory situation lies at the mentality of the west recognizing the flirt type of the west and looking optimistic towards it and culture world.

If the flirt relationship is considered by its qualifications caused by its structure, it may be gained for the family structure which will be formed together, and there will be more negative attributes. While these qualifications are generally seen contrary to Turkish culture and mentality, arranged marriage (sending someone for seeing the marriageable woman) steps forward with its positive sides. Likewise, arranged marriage relationship should be analyzed according to the positive attributes that it will make the family structure gain. The differences between the two relationship type should be considered and the solutions should be discovered.

Today, in order to reach the solution of the powerful and health family structure in solving the problems seen in Turkish family, duty is required for the family first and then duty for school and training system is required. On the other hand, "the first step in self-control taming which will give direction to the family structure is no doubt that it is awareness. Therefore, the first step in terms of personal discretion is to take the first step by improving the awareness. Continuing the education in the school step taken in the family in the young age shall be the first step in becoming a society with personality and strong, keeping up with the time as Emre Kongar determined". (Kongar, 1998: 601; Akt., Karaca, 2015: 834)

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/2 Winter 2016

Society and family structure, making research on marriage, establishing marriage research centers in various regions and determining urgent solutions and applying are in great need. Marriage Research Centers should be established and area researches should be made starting from the primary education in Municipalities, Public Educational Centers and Universities and training should be given for the general public. Giving intense and extensive marriage and family trainings in this area should be concluded first and as long term investment as soon as possible.

What is needed from the families is that the flirt should be prevented from being directed to secret relationships for having a healthy structure by being fed again by positive tradition. For this purpose, within the framework of the codes of conduct of the Turkish culture for the attitudes of the parents towards the children, but some tough traditional rules in some internal parts of the society should be softened. A harmonious attitude should be exhibited for the young people in the process of marriage with the awareness that establishing family is a legitimate and natural requirement and the opposite sex should be recognized. For this purpose, the tradition which has to be made and encouraged first is to try to empower again the powerful matchmaking mechanism. In order to prevent the alienation and loneliness starting to weaken the basic reflexes of the family gradually, visits of family, relatives and neighbors should be increased and should be made together with the families and children. In order to avoid start of breaking the new generation from their families and to in order to be able ensure healthy socialization, as the flirt has preached, parents should be suggested for being friendly with their children. Their cultural and social hierarchy should be protected and behaved with mother-father roles, but with the empath feelings.

Teenagers who are candidates for marriage must reach the awareness and consciousness for not providing peace and happiness for themselves after establishment of the families that will be established by the application of the chain of values, norms and rules close to the flirt. And the first rule with the tradition source is to ensure participation of the families and the relatives in the process together with first phase before carrying out the relationship in secret. Especially in the decisions and attitudes as required by adolescence period psychology and shaped by the effect of the consumption culture, they should tend towards the friendships more than needed, isolating the parent and moving towards healthy communications and relationships by which they move away from its uniqueness and egocentric approaches. They shouldn't fall in showing good sides of the flirt and hiding the negativities, behaving in the way the opposite sex favors and not according to its real qualifications, charmed with magic of the relationship texture in a life protected by virtual worlds and bell shaped glass jar broken from the realities. Flirt has no limiting condition like marriage promise for the person it has relationship. Target of the western sourced flirt is based on recognizing the opposite sex, change, multiple options and adventure. For these reasons, there is no consensus in relation with those opposite and it is open to the different options and candidates. There is not much equivalents for the values of love, respect, trust, appreciation, inner beauty, virtue, faithfulness of

Turkish Studies

the Turkish society. Know-how, alertness, self-interest, freedom, physical beauty, sexuality, lies, deception values become more prominent instead of them. And as a result of this type of relations, the society moves away from its values and, as seen in western experience, easier social solutions are experienced by the decrease of resistance in in family structure. Thus, lies, deception, individualism, selfishness type situations are seen in the family and the divorce can be much more normal and ordinary.

Possibility of building proper family structures in compliance with society mentality and culture structure by the arranged marriage which is a traditional model and the resistance level of the family to external factors also becomes at a higher level. Changing family structure as a result of the expansion in premarital flirting style is an indication that the East enters into the culture consumption process against the West. If the Eastern Muslim family doesn't enter into the effort of re-understanding and interpretation of its mentality values, then they will continue to be the simple customers of global consumption culture. Incentives and measures should be urgently taken for the application by reaching the discrimination of the duties and responsibilities of marriage candidates, families, society and the state with systematic targets and planning of this effort. And those should be done by the working groups that will be formed of sociologists, psychologists, social service experts, educators and the theorists, philosophers and academic experts dominating the public values. And these should be decided by the team works that will be formed based on very different and too many projects with a constructive and entire comprehension. And all the related non-governmental organizations and private and public institutions that will be involved in this top level activities should take place separately and definitely in one center and in coordination.

Keywords: Family, Family Structure, Marriage, Flirt, Blind date, Mentality and Culture, Social change

GİRİŞ

Evlilik ve aile, iki önemli olgu, kavram ve kurumdur. Aile, kadın ve erkeğin evlilikleri ile kurulmaktadır. Kişilerin ve toplumun hayatında aile öncesinde evlilik kurumu, evliliğin sonrasında ise aile kurumu yer alır. İki kurumda birbirinin başlangıcı ve sonucu olarak aynı sürecin içerisinde yer almaktadır.

Aile kurumunu ele alırken evlilik öncesi, aile ve evlilik sonrası süreç olarak üç aşamalı olarak değerlendirilmelidir. Bu husus genellikle ihmal edilmekte ve aile yapısını ilgilendiren üç temel süreç her nedense birbirinden bağımsız biçimde incelenmektedir. Hâlbuki aileyi sağlıklı araştırmak ve analiz edebilmek için öncesi ve sonrasıyla evlilik ile ailenin içinde olduğu üç ana süreci birbiriyle ilişkilendirmelidir. Farklı süreçlerin tahlilinde her sürecin kendi yapısını değerlendirirken diğer iki temel sürecin etkilerini tek tek ele alıp öylece sağlıklı bir sonuca ulaşmayı hedeflemek gerekir.

Bu çalışma, üç temel sürecin birbirini nasıl yoğun şekilde etkilediğini göstermek çabasıyla etkileşimci, yapısal, yapısal işlevci ve organizmacı kuramların katkılarıyla başka bir bütünlükçü teori geliştirmek hedefinin ilk basamağına örnek ve katkı olması için ortaya çıkmıştır. Bilim alanında çok çeşitli kuramların analiz sürecine katılımıyla inceleme yapılmalıdır. Zira bu

konuyla ilgili olarak da bilim dünyası genellikle tek kuram veya teoriyi şablon olarak çalışmalar yürütmektedir.

Diğer taraftan konuyu ele alırken hem sosyolojik, hem de sosyal psikolojik disiplinlerin bir araya gelmesiyle oluşacak olan geniş bilim ufku ile çalışmaya gayret edilecektir. Tabiidir ki konu ile alakalı diğer sosyal bilimlerden de katkı almaya çalışılacaktır. Evlilik öncesi ile başlayan aile süreçleri nasıl birbiriyle ilintili araştırılmalıysa bizzat yapılan bilim araştırma ve analizleri de bütün diğer ilgili bilimler arası ilintilik, irtibatlılık, geçişkenlik ve bütünleşmeyi sağlayabilmelidir. Böylece belli bir alan veya bilim taassubundan korunarak, somut, nesnel bilim gerçeklerine ve yeni, özgün olgular, kurallar, teoriler ve kanunlara ulaşılabilir.

Evlilik öncesi süreç sürekli olarak her gün yenileri kurulan aile yapılarını çok yoğun şekilde etkilemekte, şekillendirmekte ve biçimlendirmektedir. Bu durumun öncülü olan çalışma, evlilik öncesi süreci toplumda yeni ilişki tarzı olarak görülmeye başlanan flört arkadaşlığı ve köklü geleneğin ürünü görücü usulünün ikili analiziyle ele alındığı Demirci Araştırmasıdır (Yılmazçoban, 2008). Bu çalışma alanında yapılan ilk doktora olarak ortaya çıkmıştır. Türkiye’de evlilik öncesine dair yeni durumu analiz eden tez, doktora, makale yayını yok denecek kadar azdır. Evlilik öncesiyile ilgili ve toplumun şu anki anını fotoğraflayan ve bunu da özgün şekilde yapabildiği kitap yayını çalışmaları ise çok az sayıdadır. Bu nedenlerle konuyla ilgili olarak daha çok aile araştırmaları literatüründen faydalanılmıştır. Konu incelenirken direkt değil fakat dolaylı kaynaklardan istifade edilmek zorunda kalınmıştır.

Bir makalenin sınırları içine sığmayacak derecede geniş ele alınması gereken “evlilik öncesinin aile yapılarına etkisi” konusu incelenerek, mütevazı bir ön fikir verilmeye çalışılmıştır. Konuyu ele alırken, öncelikle doğu ve batı toplumları farklılığını hesaba katarak evlilik ve ailenin davranış ve tutumlarını direkt etkileyen zihniyet ve kültür yapısının ayırtına varmak gerekecektir. Daha sonra doğu İslam kültürünün bir üyesi olan ailenin gelenek ve modern ayırmaştırmasıyla ne durumda olduğu incelenecektir. Son aşamada ise bütün bu zihniyet, kültür, gelenek ve modern etkiler sonucunda oluşan günümüz aile yapısının evlilik öncesi sürecin iki farklı ilişki biçimi olan görücülük ve flörtten etkilenmesi ele alınacaktır. Modern ilişki biçimi flörtün nadiren de olsa son zamanlarda evlilik amaçlı uygulanması olgusu geleneğin ve görücü usulün kendi yapısının da olumsuz şekilde değişmesine sebebiyet vermektedir. Artık günümüz aile yapıları evlilik öncesinden itibaren, etkilendiği ilişki kalıbına girmekte ve dolayısıyla flört ya da görücü ile geleneksel ve moderne yakın aile yapıları oluşmaya başlamaktadır. Bu durum aynı zamanda geleneğin modern ve post-modern etkiyle olumsuz yönde değişerek, kendini tüketim toplumu kurallarıyla, küresel kapitalizm veya geç kapitalizme uyarlamaya çalışması şeklinde ifade edilebilir.

Genellikle bilinen ailenin nicel özellikleriyle tasnifinin yapıldığı çekirdek ve geniş aile modelleridir. Ancak aile tasnifi işlevlerine göre yapılmalı ve aile yapıları “Bireyci aile ile Bütünlükçü aile” tipleştirilmesiyle (Yılmazçoban: 2008) analiz edilmelidir. Konuya işlevci ve ikili aile tipleştirilmesi ile bakılarak evlilik öncesi sürecin aile yapılarına etkisi incelenecektir. Aile yapılarını genel bir ayrıma tabi tutarak, Doğu ve Batı ailesi ayrımıyla aile yapıları da tam bu formlarda görülmemekle birlikte, Geleneksel ve Modern aile olmak üzere iki ana tipe incelenmiştir.

Günümüz toplum yapısında evlilik öncesi süreçte görülen iki temel ilişki biçimi Görücü Usulü ve Flört tarzıdır. Batının etkilediği hızlı toplumsal değişme süreci altında sağlıklı ve çarpıklıklara uğramış da olsa genellikle Görücü ve nadiren Flört ile ona yakın formlarda yapılan evlilikler ve kurulan aileler sonrasında da bu iki tipin farklı özelliklerini göstermektedir. Böylece bir taraftan Batı ilişki tarzı olan flörtün, diğer taraftan da görücülüğün flörte yakınlaşan forma dönüşmesiyle yaşanan süreçten aile yapıları olumsuz etkilenmektedir.

Turkish Studies

Evlilik öncesinde flört tarzı ile kurulan arkadaşlıklarda evlilik adayı erkek ve kadın az ya da çok flört ilişkisinin belirlediği kendi yapısına özgü modern ya da moderne yakın ölçekte olan kurallarına uyarlar. Görücü usulü ile ilişki yürüten erkek ve kadın ise görücülük ilişkisinin belirlediği kendi yapısına özgü geleneksel ya da geleneğe yakın ölçekte belirlenmiş olan kurallarına uyarlar. Böylece yaygınlaşan ilişki türünün kurallarına ait olan farklı bir yapı oluşur. Ailelerin kurulmasından sonra da farklı ilişki biçimlerine göre evlilik adaylarının benlik ve kimlikleri farklılaşmaktadır. Evlilik sonrası aile yapılarını kavramlaştıracak olursak, Görücü Usulü Aile ve Flört Tarzı Aile olarak ayırmlaştırıp adlandırabiliriz.

Önce kültür ve zihniyet farklılaşması oluşmakta; sonrasında buna uygun davranış ve tutum kalıpları gösterilmektedir. Toplum evliliğe yönelik ilişkilerde, evrensel ilkeler yanında zihniyet dünyasından kaynaklanan geleneksel norm ve değerler barındırır. İlk olarak kültür ve zihniyetin doğu ve batı toplumlarında farklılıklar bakımından analizi yapılacaktır. Sonrasında diğer batılı toplumlardan farklı norm ve değerlerden oluşmuş olan zihniyet ve kültür yapımızdan hareketle ve psikososyal bir tahlille bütünlükçü Türk aile yapısı açıklanmaya çalışılacaktır. Son tahlilde batı zihniyetinin etkisi, modern ve post modern baskılar ile geleneğin temli güçlü olan aile yapısının olumsuz yönde değişimi ele alınarak çözümler sunulmaya çalışılacaktır.

Kavramsal Çerçeve

Öncelikle aile ve evlilik tanımlarını kısaca gözden geçirip yüklenilen manayı ifade edecek, geniş kapsamlı ideale yakın tanımlamalara ulaşmak gerekecektir. Ailenin kapsam ve işlevine göre fazla eksiklik barındırmayan tanımlamalar daha sonra ulaşılabilecek sağlıklı analizler için hayati önemdedir. Konuyla ilgili şekilde flört, görücü usulü ve tutum kavramları da tanımlanmalıdır. Bu tanımlamalarda geniş doktora çalışmasından ve diğer aile literatüründen kaynak olarak faydalanılacak ve son olarak da kapsam ve işlevlerin genişliğini ele alan kendi tanımlamalarımıza ulaşılmaya çalışılacaktır.

Aile tanımlarından her biri aileyi, sosyal hayatın ana şekillerinden biri olarak kabul etmekle beraber, onu sosyal bir grup, sosyal bir birlik, sosyal bir örgüt, bir topluluk, sosyal bir kurum ve hatta sosyal bir yapı şekli olarak, ayrı kalıplar içinde değerlendirmektedir (Gökçe, 1990: 205).

Aile: “Nüfusu yenileme, milli kültürü taşıma, çocukların (yeni kuşağın) sosyalleştiği, ferdi yalnızlaştırmama, ekonomik, biyolojik, ve psikolojik tatmin fonksiyonlarının (işlevinin) yerine getirildiği (Ercal, 1995: 92) “Dini, kültürel ve ekonomik vb. unsurların belirleyiciliğiyle oluşan sosyal bir müessesedir”.

Le Play’e göre en kısa tarifıyla aile; Toplumdaki sosyal kurumların en basitidir. Maclver ve Page’e göre aile; Cinselliğe dayalı, çocuk sahibi olma ve bu çocukları yetiştirme özellikleri olan bir gruptur (Kağıtçıbaşı, Berriy, 1989).

Seyyar’e göre aile “genelde iki cins arasındaki ilişkileri, neslin devamını düzenleyen, standartlaştıran bir sistemdir. Hatta belli bir insan birlikteliğini kastettiğimiz takdirde de bir gruptur. Yani aile, ‘akrabalık’ kelimesi ile özetleyebileceğimiz bir ilişkiler sistemi olduğu kadar bir grup dinamiğine de sahiptir.” (Seyyar; 2008: 10). Bu grup dinamiği geniş, kapsamlı, canlı, hareketli, sık ve yoğun ilişkiler ağına ve akrabalık bağlarına sahip olmasıyla, Batı toplumlarına kıyasla Doğu İslam toplumlarında, çok çeşitli işlevlere sahip olarak daha güçlü durumdadır.

Summer ve Keller’e göre aile; En az iki neslin bir arada bulunduğu, kan bağıyla karakterize edilen küçük bir sosyal örgüttür; Westooffa göre aile; Evlilik, üreme, hareketlilik, çözülme ve ölümleri barındıran, örgütlenmiş bir toplumsal gruptur (Hancıoğlu, 1985: 10).

Turkish Studies

Wallerstein'e göre aile; Aynı çatı altında oturan ve akrabalık bağlarıyla birbirine bağlı olan, bir tüketim ve bir üreme birimidir (Kandiyoti, 1997: 27).

Kağıtçıbaşı ve Berriy (1989) aile yapısının aslında kültüre özgü olduğunu ileri sürmüştür. Yaptıkları araştırmada, farklı kültürlerde insan ilişki biçimlerini inceleyerek, batılı olmayan kültürlerin büyük bölümünde insan ilişki biçimlerinde, “bağlılık kültürünün” hâkim unsur olduğunu, saptamışlardır.

Özgüven ve Erkal'ın tanımları dikkate alınarak, kapsamlı kendi aile ve evlilik tanımlarımıza ulaşmak mümkün olmaktadır. Özgüven ve Hortaçsu'nun görücü usulü ve flört tanımları ile Kağıtçıbaşı'nın tutum tanımlamaları yeterince açıklayıcı olacaktır. Hortaçsu'nun flört tanımı içinden doğduğu batı tarzıyla üç aşamayı barındıran karşı cins arkadaşlığı anlaşılmalıdır. Türk toplumunda görülen flört uygulaması batıdan daha çok geleneğin görücü usulüne yakın şekillerde görülmektedir.

Evlilik: Kadın ve erkeğin, hem sosyal ve kültürel hem de hukuki açıdan içinde yaşadıkları toplumda hâkim olan kurallara uygun olarak; “karşı cinsten iki kişinin birlikte yaşamak, yaşantıları paylaşmak, çocuk yapmak ve yetiştirmek gibi amaçlarla yaptıkları bir sözleşme” (Özgüven, 2000: 19) ile karşılıklı sorumluluklar üstlenmek suretiyle hayatlarını birleştirmeleri, aile kurup bir arada yaşamaya başladıkları dini, psikolojik, sosyal etkenlerle biçimlenen yasal olan samimi bir ilişki biçimidir. Evlilik, genelde ve tabii olarak karşı cinsten iki kişi arasında, aile kurmak ve çocuk yapmak maksadıyla gerçekleşmektedir. Ancak, modern toplumlarda görüldüğü gibi, son yıllarda eşcinseller arasında gerçekleşen evlenme veya birlikte olma türleri de, “evlilik (aile)” veya “aileye benzer birliktelikler” olarak kabul edilmektedir (Seyyar, 2008: 133).

Flört: Karşı cinslerin birbirlerini tanımak ve uyumluluklarını test etmek amacıyla arkadaşlık, sevgililik ve cinsellik aşamalarının yaşandığı duygusal ilişki biçimidir (Hortaçsu, 2002). Türkiye'de flörtün üç aşaması batıya kıyasla sınırlı şekilde yaşanmakta genellikle de cinsellik aşaması görülmemektedir. Batıda özellikle Amerika'da ise “açık evlilik” (Tarhan, 2010: 7) adeta flört ile evlilik arası bir formdur. Türk toplumunda çok nadir olsa da Amerika tarzına benzer flört ve evlilik arası bir form olarak ve genellikle üst sosyo ekonomik düzey sınıfta, evlilik, resmiyet, devlet, otorite ve nikâh karşıtı, entelektüel, bohem, feminist tutumlar sonucu, evlenmeden birlikte yaşamalar gibi uygulamalar görülebilmektedir. Bunlara inanılan ideolojilere göre farklılık arz eden “Gönül Nikâhı”, “Mute Nikâhı”, gizli yapılan “İmam Nikâhı” türünden çeşitli isimler verilir. İlginç olan ise bu tarzların yine batıdan farklı olarak orada açıktan yürütülen ilişki şekli olan flörtün Türk toplumunda değişime uğrayan flörtte görüldüğü gibi bu nikâhsız birlikteliklerin de genellikle “gizli ilişki” şeklinde uygulanmasıdır.

Görücü Usulü: Genellikle kırsal kesimde ve bazen şehirde oğullarını evlendirmek isteyen ailelerin, yakın akraba ve komşulardan başlayarak, tanıdıkların da yardımıyla kız aramaya çıkarak” görücü grubu ile, kızları bulunan uygun evleri ziyaret ederek, ilgili kızın hamaratlığına, temizliğine, saygısına, sadakat ve saflığına, ailenin geçmişine ve sosyo-ekonomik özelliklerine bakılarak, gelin adayı yada adaylarının belirlenmesi usulüdür (Özgüven, 2000: 34). Batı tarzı flört baskısı sonucu görücü usulü bazı kesimlerde, iyice içe kapanarak kız erkek arasında ilişki mesafesinin normalden uzaklaştığı, katı bir biçimde görülür. Bazen de flörtün özgürlükçü, sınır tanımayan mahiyetinin zihniyet ve tutumlara etkisi sonucu flörte şekil, ciddiyet ve meşruiyet kazandıran bir formda görülmektedir. Coğrafi bölge, dini, mezhep, etnik ve alt kültür özelliklerine göre esnek ve sert biçimler arasında kalan çok çeşitli formlarda uygulanan görücü usul ilişki tipleri ortaya çıkmaktadır. Bu etkiler evlilik öncesinde olduğu gibi evlilik sonrası aile yapılarını da biçimlendirecek ve geleneksel yapıdan moderne doğru olumsuz yönde değişmelere neden olacaktır.

Turkish Studies

Tutum: Kişilerin, belirli psikolojik objelere ilişkin düşüncelerini, duygularını ve davranışlarını düzenli bir şekilde oluşturan (istikrarlı) eğilimlerine denir (Kağıtçıbaşı, 1976). Ahlaki açıdan ise, doğru veya yanlış, iyi veya kötü, uygun veya uygun olmayanın belirlenmesinde konu edinilen şeydir (Demir ve Acar, 1993: 361). Dini buyrukların kişide sevap ve günah aralığında dine ilişkin bütün düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir şekilde oluşturan sürekli eğilimlerine dini tutum denir. Buna göre tutumlar, düşünce, duygu ve davranış olarak üç boyuta sahiptir. Tutumlar dini, ahlaki ve insani içeriklerine göre üçe ayrılabilir. Tutum belirten her cümle bir önermedir. Örneğin “İtalyanlar makarnacıdır” denildiğinde, doğru ya da yanlış olsun bir önerme ortaya koyulmaktadır. Tutumlarımızın düşünce boyutunu oluşturan bu önermeler, duyguları ve davranışları yönlendirme gücüne sahiptir (Dökmen, 2005: 111).

Kültür ve Zihniyet Temelinde Doğu ve Batı Ayrımı

Kategoriye ayırmak, farklılıklardan yola çıkarak tasniflemek, bilimin anlaşılabilirliğini kolaylaştırmaktadır. Batı kültür ve zihniyeti Doğu kültür ve zihniyetinden temel farklılıklar taşımaktadır. Genel anlamda Doğu ve Batı kültür havzası olarak ikiye ayrıldığında Doğu toplumlarının değer, kültür, zihniyet ve normlarından gündelik hayattaki davranış ve tutumlarına varıncaya dek ayrımlaştığı görülür. Bu durum İslam toplumları gibi doğu toplumlarını birbirine yakınlaştıran batıdan da uzaklaştıran bir mahiyet taşır.

Batı’da Weber dâhil (Kurt: 2008: 41) genellikle düşünürlerce ortaya koyulan bakış, doğunun ve İslam’ın tümüyle “öteki” olduğu ve ötekileştirilerek bakıldığı önyargısının geçerliliğidir. Hatta kendileri için bir olgu haline getirilmiş bu değerlendirme yanlısına ulaşırken doğu ve İslam’ın olduğunun aksine ve önyargı ile analiz edildiği bilgisine ulaşmak hiç de zor değildir. Eleştirilerek ötekileştirilse de bu sonuca İslam’ın ve doğu kültürünün kendi gerçekleriyle değerlendirebilme erdeminin gösterilmeden erişildiği görülür. Ülgener, genellikle batılının İslam’ı böyle yanlış hükümlerle değerlendirdiğini söylemektedir (Ülgener, 1981: 54).

Doğunun “hak”, “adalet”, “dayanışma”, “bütünleşme”, “yardımlaşma”, “yarışma” gibi kavramsal olgularına karşılık; batınının, “kuvvet”, “güç”, “üstünlük”, “hâkim olma”, “rekabet” olguları öne çıkmaktadır. Darwin’in öncülük ettiği evrimci anlayış, erkek ve kadının sosyal biyolojik farklılıklarına göre eş seçme tercihinde buldukları ise, günümüzde batıdan kabul gören anlayışlar olarak, eş seçimine yön vermektedir. Avrupalı ailenin kökleri klasik yunan ve roma ile germen Kelt kabilelere dek ulaşır. Roma aile hukuku ile germen kabileler ise, akrabalığın çift yanlı kabulü ve bireycilik özellikleriyle etkili olmuşlardır. Hıristiyanlığın Avrupa toplumuna hâkim olduğu dönemde ise büyük ölçüde tek başına belirleyici bir din etkisi göstermiştir. Avrupa tarihinde bu üç etken Avrupa ailesinin günümüze taşınmasında en büyük amiller olmuşlardır (Yılmazçoban, 2008: 126).

Batının dünyayı küresel bir köy haline getirdiği kültür ve zihniyet ihracı, bütün doğu toplumlarını ve Türk toplumunu etkilemektedir. En önemlisi de doğu toplumlarındaki batı ile aynileşen insan tipinin sıradanlaşıp olağanlaşan durumunun fark edilmemesini ortaya çıkartan yanıltıcı algı durumudur. Küreselleşen dünyada geleneksel ve modern ayrımı birbirine yaklaşılarak sanal bir evrensel, küresel bir ortak kültür ve zihniyet üretmektedir.

İnsanın “homo economicus” olarak nitelendirildiği ve karamsar, rekabetçi, tabiat kanunlarına, insan ve toplum tabiatına aykırı olarak Hobbs’un idealize ettiği “insan insanın kurdudur” modern dönemin karakteristik özelliklerini ve temel zihniyetini oluşturmuştur. Tüketim kültürü hayatın her alanını kuşatmıştır. Ontolojisini “kaynakların sınırlı, ihtiyaçların ise sınırsız” olduğu yaklaşımına dayandıran modern iktisat, sürekli ve daha fazla tüketimle beslenen kapitalist bir kâr döngüsünün de zemini oldu. Sürekli kârla ve onun ayrılmaz parçası faizle hayatta kalabilen kapitalist döngü, her zaman daha fazla üretmek ve ürettiği ürünlerin fazlasıyla, süreklilikle

tüketilmesini sağlamak durumundadır. Sömürgecilik dönemindeki yeni pazar arayışlarını kan dökmek yoluyla sürdüren bu kapitalist döngü, 20. yüzyılın özellikle ikinci yarısından itibaren daha “yumuşak” araçları kullanmaya başladı. Bu “yumuşak” araçların başında gelen medya, bugün başlı başına bir tüketim dünyası oluşturdu.

Yaşamak için tüketen değil, tüketmek için yaşayan insanların olduğu bir dünya kurgusunun hazır ve hızlı tüketicileri olmak sıradan insanların sıra dışı beğeniler edinmeye özendirilen, toplumun azınlıkta olan üst sınıflarının rahatlık ve zarıflığına özenen insan tipiyle (Lasch, 2006:283), pohpohlanan ve kıskırtılan bir tüketim kültür ve zihniyeti olarak sürekli sanal ihtiyaçlar doğurmaya devam eder. Tüketim toplumunda sürekli zenginleşme isteğinde artış, burjuvalaşma, popüler kültürün yaygınlaşması, toplumsal sınıfın yok oluşu, tüketim sektörlerinin ortaya çıkması, benmerkezcilik ve bireyciliğin artışı gibi eğilimler görülür. (Marshall, 1999:768). İnsanlar kendi özünden, fitratından, tabiatından kopartılarak sanal ve sahte zevkler edinmeye başladılar. Elemden kaçarak sürekli hazza yönelir hale gelirler (Kızılcılık-Erjem, 1992:234)

Önceleri üst sınıfların ayrıcalığı olan giyim, saç stili, bedenin biçimi ve şekli, benliğin bir ifadesi biçiminde görülmeye başlandı (Bilton vd., 2009: 29). İnsanlar kendilerini ruhi, zihni özellikleriyle değil yüzleri, makyajları, markaları, modanın her mevsim değişen tarzlarıyla ifade ediyorlar. Büyük kitleler için hazırlanmış kalıplara girerek aslında yine aynı markalardan giyinen milyonlardan farklı ve sıra dışı olduklarına ise rahatlıkla inanabiliyorlar. Üstlerinde taşıdıkları marka ismi ve sembolleri geleneğin aile, akraba, hemşerilik, soy-sop, din, mezhep gibi özelliklerle aynileşerek ortaya çıkan aidiyet duygusuyla övünen insan tipinin yerine geçiyor.

Oluşturulan kapitalist tüketim kültürüne göre hareket edecek yeni insan tipi, tükettikçe doyumsuzlaşan, kendine sunulan her şeyi elde etme hırsıyla toplum kaynaklarını israf etmekten kaçınmayan, toplumsal ve dini değerlerini bile tüketim amacıyla gözden çıkararak, etrafına duyarsızlaşan ve kendinden başkasını düşünmeyen bencil bir insandır (Torlak, 2000:155). Tüketim süreci içinde, tüketimi artırarak piyasanın devrini sağlayan moda unsuru, kitle iletişim araçlarını kullanan reklam vasıtasıyla kitleleri yönlendirmektedir (Bayhan, 1997: 50). İnsanların giderek yalnızlaşması, bencillik ve tecrit duygusu, aralarındaki güvenin yokluğu sonucu ortaya çıkan bireycilik, insanların toplumsal hayata ilişkin olarak geliştirdikleri tüm manevi ve insani değerlerin yitirilmesi ile maddi refahın geliştiği kaçınılmaz bir gerçektir (Tolan, 1991:297). İnsanın kendine yabancılaşmasıyla başlayan bu süreç kendinden ve toplumdan yalnızlaşmasına kadar ilerleyerek sürecelecek ve geleneksel kültür ve zihniyet öğelerine de yabancılaşarak bölünmüş, parçalanmış benlik ve kimlik yapısı sonunda davranış ve tutumlarına kadar varan parçalanmaya uğrayacaktır.

Gelenekte kendileri ve toplumun, dinin kendi kültürüyle oluşan sağlıklı kimlik duygusu yerini, tüketim kültüründe aldıkları mallar ve tükettikleri aracılığı ile oluşturdukları sahte ve sağlıklı kimlik duygularına bırakır. Ulaşmaları gereken kimliği kendilerine uygun olduklarını düşündükleri mallarla, olmayı arzuladıkları varlık gibi olmaya çalışırlar. Bunu ise reklamlar ve propagandalarla içine sokulduklarını düşündükleri aslında hazır aldıkları imajı satın alarak yaparlar. Bu sayede parçalı benlik ve kimlik yapılarının yine psikolojik ve ruhi bütünlüğe yeniden kavuşmaları, tüketicisi oldukları piyasanın ürettiği sağlık araçları ve ilaçları ile sahte şekillerde karşılanmaya çalışılacaktır.

Post-Modern Dünya ile Doğu Türk Zihniyeti Karşıtlığı

Postmodern kültür ve kendi etik anlayışı gereği beden ihmal edildiğinde (adeta) günaha girdiğinizi vazedir (Baudrillard, 2004:165). Her şey bedenin estetiği ve diğerlerine sunumu ve gösterişi içindir. Bedenin maddi içeriği de yoktur. O’da ruh gibi bir fikirdir, hatta çok daha geniş anlam barındıran töz niteliğindedir. Sıra dışı ve mananın ötesinde kutsanan nesne ötesi bir varlıktır (Baudrillard, 2004:174).

Gündelik hayatta tüketim kültürünü üreten post-modern ve arkasında duran “geç kapitalizm” (Jameson, 2011: 30) kişi ve kişiliğin kendinde görünmesi yanılığısıyla ve aslında başkasında sürekli takip edilmesi gereken bir sanal devinimle, karşısındaki sayısız beden aynalarında kendinin görüntülenmesi çılgınlığı ve çarpıklığıdır. Modernitenin tek hakikati kendisidir. Postmodernitede ise tek bir hakikat değil, hakikatlerin çokluğundan bahsedilebilir. Modernite hakikati, fizikselin ve rasyonalitenin hegemonyasında, nisbî olanı mutlak hale getirmişken postmodernite ise hakikati, izafî bir tarzda parçalamıştır (Bulaç, 2012: 31). Dolayısıyla postmodernizm, modernizm sonrasına ait bir kavramdır ve kavram, etkili olmaya başladığı yirminci yüzyılın ikinci yarısından sonra sanat, kültür, siyaset, toplum, hukuk ve yönetim alanlarını ayrı ayrı etkilemiş ve her alanda paradigma düzeyinde dönüşümlere yol açmıştır (Doğan, 2015: 279). Batı bir taraftan kendi içinde modern ve postmodern parçalanmışlığıyla birlikte nihilistliğiyle hiçbir değere inanmamaya doğru gidişatında tam karşısında pozisyon almış olan Doğu kültür ve zihniyetini de parçalanmışlık ve kargaşa içine sürüklemiştir.

Bu parçalanmış kültür ve zihniyetin Türk toplum yapısına etkisi çok daha yıkıcı olacaktır. Gelenek ile post-modern zihniyetin ortasında kalan insan tipi, geçmişte Protestanlık ve Kalvenizm ile kapitalist tüketici insan tipiyle diyalektik bağ kurmuş olan batı toplumundan çok daha büyük sosyal karmaşa ve psikolojik sorunlar içine girebilecektir. Bunun evlilik öncesi süreçte flört ve görücülük ayırımında tutum ve davranışlara yansıyan çelişki, tutarsızlık ve karmaşalıklarla görüldüğü temel bir olgu durumu olarak karşımızda durmaktadır.

Evlilik öncesi süreçte günümüzdeki flört etkisini ele alan konuyla ilgili tek doktora çalışması olan Demirci araştırmasındaki (Yılmazçoban, 2008) veriler, iki ilişki tarzıyla ilgili amaç-sonuç arasındaki tutarsızlıkları ortaya çıkartarak desteklenmektedir. Araştırmada ortaya çıkan sonuçlarda Batıda hiçbir söz ve vadin vermediği flört arkadaşlıklarında evlilik adayı Türk kadınında gözlemlendiği gibi Demircide kadınlar ilişkiye evlilik amacıyla başlamaktadır. Evlilik ihtimalinin zayıflamaya başlamasıyla da ilişkiye son verilmektedir. Başka bir örnek verilecek olursa flörtün evlilik adayları arasında görücülükte olmayan ve sadece konuşmaya imkân veren sınırlayıcılıkla anlaşıldığının gözlemlenmesidir. Oysa batıda flört arkadaşlık, sevgililik ve cinsel ilişki aşamalarının serbestçe yaşandığı çok daha özgür bir ilişki tarzı olarak uygulanmaktadır. Aslında flört tarzının görücülüğe yakın tarzda anlaşılması batı modernizminin kültür ve zihniyet dünyamızı çok fazla etkilemediğini göstermesi bakımından olumlu bir durumdur. Dolayısıyla bir bakıma tüketim alışkanlıklarının transferi, aynı zamanda kültür transferini de barındırıyor. Türk toplum yapısı da bundan yoğunlukla etkilenmekte ancak köklü kadim geleneğinin güçlülüğü ile ayakta durabilmektedir.

Modern batıyı ve geleneksel doğu İslam toplumlarını etkileyen İnternetin yaygınlığının artışıyla birlikte fark gözetmeden bütün toplumları etkileyen ve gittikçe fitrattan ve doğallıktan uzaklaşan sanal dünyanın büyük küresel etkisidir. Sanal dünyanın da ötesinde ortaya çıkan çok daha kapsamlı etken ise “kurgu dünya”dır. Kurgu dünya içeriği, TV, gazete, sinema, moda vb. ürünleri ve bunun sunumundan oluşmaktadır. Kapitalist tüketim kültürü zihniyetinin ortaya çıkarttığı sistematik bir algı durumudur. Bu dünya’da başlıca amaç; tüketimin kısırtılarak yeni ihtiyaçların ihdas edilmesidir. Ruhsal yapıya karşı oluşturulmuş “kurgu dünya” doğal refleksleri katletmektedir. Etrafımızı sıkıca saran kurgu dünya; kadın ve erkeğin doğal fitratına aykırı

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/2 Winter 2016

duygular beslemeyi, buna uygun davranışlar ve tüketim tutumu göstermeyi istemektedir (Yılmazçoban, 2010: 38).

Türk toplum yapısı bölgelere göre fark edilen etnik, dini, mezhep türü farklılıklarına rağmen benzer özellikleri görülen farklılıklarından daha çok yaygın ve ortak davranış kalıplarının olduğu benzer Doğu İslam kültür havzasına ait bir durum göstermektedir. Aynı kültüre sahip insan ve insan toplulukları, kültür birliğinden dolayı zihniyet dünyaları (kognitif dünya), birbiriyle ortak özelliklerdedir. Aynı kültür grubuna mensup şahısların istek, arzu, ihtiyaç ve amaç-hedeflerinin yaklaşık olması, fiziki, coğrafi ve sosyal çevrelerinin birbirine benzemesi, aynı öğrenme tecrübelerine sahip olmaları dolayısıyla zihniyet dünyalarında bir birlik meydana gelir (Arslantürk, 2004: 52).

Zihniyet dünyalarında oluşan birliktelik anlayış ve refleksi genel toplum yapısının ve aile yapılarının bütünlükçü işlevini işler halde tutmaktadır. Yıldız, “Bu doğrultuda zihniyet, yalnız içe dönük bir his ve duygu âleminde ibaret değildir” (Yıldız, 2003: 343) der. Devamla “Zihniyet insan varlığının her türlü manevi-fikri muhtevası veya sadece mana yönü ile almak onu bir yerde yaşanan gerçeğin dışına, soyut metafizik bir düzliğe sürmekten başka sonuç vermez. Herhangi bir fiil ve davranış içten dışa doğru dayalı olduğu motif ve değer hükümleri ile “anlaşılabilir” bir mana muhtevası taşıdığı kadar bizim için ilgi çekici olur. İç örgüyü oluşturan bu muhtevaya da zihniyet denilir. Kısacası Yıldız’ın betimlediği kuvveden fiile çıkan, canlı, renkli, özgün, içerikli, zengin değer motif ve değer hükümlerini doğallıkla barındıran Doğu İslam zihniyetinden başka bir şey değildir.

Sanayinin gelişmesi ve teknolojinin baş döndürücü bir biçimde ilerlemesi, eski dayanışmacı ve cemaatçi toplum yapılarını yıkarak bireyci, özgürlükçü çıkara yönelik bir toplum biçimine doğru yönelmiştir (Türkdoğan, 1997:7). Kişilikte ortaya çıkan yıkıcı unsurların yerine sağlıklı, yapıcı ve bütünleştirici unsurların konarak sağlıklı bir yapıya kavuşmak önemlidir. Bu noktada kimliğin, kimlik duygusunun ve toplumu bütünleştiren ortak milli kimlik kavramının anlaşılması gerekmektedir. Kimlik kişilerin grupların toplum veya toplulukların “kimsiniz, kimlerdensiniz”? Sorusuna verdikleri yanıt ya da yanıtlardır. Bir yönüyle benzerlikleri diğer yönüyle de farklılıkları ifade eder. Zira bizi ötekilerden ayıran nitelik ve özelliklerden çok, benzerlerimizle ortak olduğumuz değer, norm ve ilişkilere öncelik veririz. Ancak bilerek veya bilmeyerek kimlerden olduğumuzu belirlerken aynı zamanda kimlerden olmadığımızı da söylemiş oluruz (Güvenç, 1997: 11).

Meslek, eğitim, gelir, yaş, cinsiyet, aile, din gibi kimliğe ait temel ölçütler ile dürüstlük, cesaret, yetenek, entelektüel güç vs. gibi karmaşık ve izafi değerler kimlik tanımlamasında önemli özelliklerdir. Kimliği oluşturan kişinin doğuştan getirdiği özellikleri, iradeyle seçtiği veya razı olduklarıyla olduğu gibi başkası ve toplum tarafından nasıl tanındığıyla da ilgilidir. Geleneksel yapının verili özelliklerle yüklediği kimlik özellikleri varken modern yapıda kazanılmış, iradi özellikle kimlikler oluşmaktadır. Kimliğin oluşması temel olarak zihin ve zihniyetin etkisi altında gerçekleşir. Zihniyet genelde hepsi de belli bir bakış açısında bütünleşmiş haliyle sürdürülen değer hükümleri, tercih ve eğilimleri toplamı, daha kısası dünyaya ve dünya ilişkilerine içten dışa bir tavırlaşarak tanımlanmaktadır. Zihniyet, fiil ve hareketlerimizin iç ve öz malı olarak dokusu dışında değil, içindedir (Ülgener, 1993: 19-20).

Turhan bize batı ve doğu arasındaki zihniyet farkını izah eder. Zihniyetle davranış arasındaki ilişkiyi ve farkı belirtir: "değişen bazı parlak dış görünüşün arkasında asıl değişmesi icap eden şeyler eskisi gibi devam edip gidecektir. Çünkü fiil ve hareketleri meydana getiren saiklerle zihniyette değişiklik yapmadan davranışlarda devamlı, hakiki bir yenilik temin edilemez. Üstelik bu sathi değişimler, (zihniyetlerde, müesseselerde hakiki bir değişiklik olmaması

Turkish Studies

itibariyle) cemiyetin bütün mensupları tarafından benimsenmeyeceği için arada manasız gerginlik ziddiyetin doğmasına sebep olacaktır" (Turhan, 1961: 15).

Günümüzdeki hızlı toplumsal değişmeye rağmen geçmişten gelen kadim kültür ve gelenek zihniyet dünyasında milli kültürü canlı tutmaya devam etmektedir. Toplum ve aile yapısının milli kültüre bağlılığı kuvvetli olması içinse maddi ve manevi kültür unsurlarının yeterli olması gerekmektedir (Kurtkan, 1994: 144). Bu kültür unsurlarının yeterliliğiyle ortak davranış kalıplarının görünümünü sağlayan zihniyet dünyasının parçalanmadan sağlıklı biçimde devamını ve sürekliliğini sağlayabilecektir.

Geleneksel ve Post modern Yapı Ayrımında Bütünlükçü Türk Ailesi

Ne kadar da büyük bir küresel post modern etki altında kalmış olsa da aile, yapısının temel özelliklerini koruduğu görülecektir. Ancak bütünlükçü Türk aile yapısının güçlü temellerine rağmen, evlilik öncesinde yaygınlaşmaya ve gittikçe batı tarzına doğru daha fazla yaklaşılmaya başlayan flört arkadaşlığı, aile yapılarını olumsuz yönde değiştirmeye de devam etmektedir.

Evlilik adaylarına etki eden unsurlar aynı zamanda, karar vermeyi kolaylaştırması ya da zorlaştırmasıyla, eş seçiminde önemli olmaktadır. Normatif yapı, duygusal arkadaşlık ya da flört arkadaşlığı ya da halk arasında "çıkılmak" olarak isimlendirilen uygulamalar, bu tip batı tarzı evlilik öncesi ilişkiler sistemine uygun bir içerik taşımamaktadır. Özellikle işlev bakımından değerlendirildiğinde Türk ailesi, Batı ailesinin bireyci/ özgürlükçü yapısına karşılık; bütünlükçü/ bütünlükçü özellikleri olan bir yapıdadır. Günümüzde modernizm ve Batı etkisine rağmen, geleneksel yapı zayıflasa da temelde ailenin, bütünlükçü/ bütünlükçü özellikleri sürmektedir. Türk ailesi ve ilişkiler sistemi, evlilik öncesi süreçte de, farklı özelliklere sahiptir. Avrupa ve Amerika toplumu evlilik öncesi "hayatının erkeğini/ kadını arama" düşüncesiyle, flörte yönelirken; Türk Toplumunda sevgi duygusu, geleneksel kültürün hala etkin olması sayesinde, evlilikle birlikte karı koca yaşantısının başladığı aile ilişkisi içinde aranabilmektedir.

Türk ailesi üyeleri arasında güçlü bağlılık ve karşılıklı bağımlılık niteliğiyle Batı ailesi örgüsünden kesin bir şekilde ayrılmaktadır. Türk ailesi, batının aile tasnifine göre literatürde, hanelerin yerleşim özelliklerine göre tiplendirilerek genellikle, "çekirdek aile"lerden oluştuğu kabul edilir. Batı tasnifinden alışageldik diğer aile tipi olan geniş aile tipi çok fazla görülmemektedir. Aile tipolojileri, farklı ölçüler kullanılarak sınıflandırılmışlardır. Evlilik şekli, otorite şekli, ev halkı nüfusu, ikametgâh yerine, eşlerin durumuna, ekonomik ve sosyal ilişkiler yönünden bağımlılığına ya da bağımsızlığına göre, genel olarak da evrimci bir anlayışla ele alınarak yapılmıştır (Çimen, 2003: 70). Batı tiplendirmesinde kendi kültür ve zihniyetine uygun olarak daha nicel bir ayrılmaya gidilirken Doğu toplumlarının kültür ve zihniyet yapısı nitel bir ayrıma ve sınıflandırmaya daha uygun durumdadır. Diğer taraftan ve aynı zamanda, gelenek ve post modern farklılığı da bunu gerektirmektedir.

Erkal, daha önce de değinildiği gibi aileyi, birçok farklı işlevlerin yerine getirildiği bir kurum olarak ön plana çıkartıldığı bir şekilde görmektedir (Erkal, 1995: 76). Z. F. Fındıkoğlu, C. C. Zimmerman'ın kullandığı "yaratıcı aile" kavramını çekirdek aile ile bir düşünmektedir. Türk Ailesinin kendine has işlev yapısı düşünüldüğünde, bütünlükçü ya da bütünlükçü aile tipi olarak, toplumsal yapıda ailenin, hala etkin dayanışmacı-yardımlaşmacı işlevler üstlenmesi nedeniyle, işlev bakımından ayrıştırılmış bir tiplendirme yapılmalıdır (Zimmerman, 1961: 11).

AmiranKurtkanBilgiseven sosyolojisinde, Türk ailesinin bu tür bütünlükçü özelliklerinin, toplumun kültür ve zihniyet ilişkisinin etkisi altında şekillendiğini, ifade ede gelmiştir. Türk kültürünün ise asli ve başat unsuru, İslam dinidir. O'nun belirttiği kültürün mahiyeti ve topluma etkisi, sanayileşmenin sosyal temellerini ele aldığı makalesinden, örneklenebilir. "Madde ve mana hedeflerini dengelemek, fert ve cemiyet menfaatlerini uzlaştırmak suretiyle ulaşılabilecek manalı

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/2 Winter 2016

bütünlüğü cemiyete kazandırabilme hedefi İslami bir prensip idi. Cumhuriyet devrinde, (Osmanlıdan beri süregelen)...kendi kültür değerlerimizi yitirsek” de (Kurtkan, 1993: 7), bütünleşmeci aile yapısı ve işlevi devam edebilmektedir. Bunun önemli nedeni ise, kültürümüzün batı kültür ve zihniyetinden bütünüyle farklı öz ve içerik taşımasıdır. Aile yapılarının ve ilişkiler sisteminin batı toplumlarıyla farklılaşan, ayrı işlev özellikleri sonucu; bütünleşmeci ve özgürleşmeci aile ayrımı yapılabilir. Böyle bir tipleştirmede bütünlükçü / bütünleşmeci aile adlandırması, Türk toplum yapısını daha temel özellikleriyle ifade edebilecektir. Küresel modernitenin ezici ve yok edici etkisine rağmen kadim tarihten kaynaklı güçlü kültür ve zihniyet temelleri olumlu yapılar ve tutum refleksleri göstermeye devam edebilmektedir.

Ferdin sosyalleşmesinde, topluma mensup olma duygusunun kazanılmasında aile ferdi yoğuran, şekillendiren ilk sosyal muhittir. Aile müessesesi içinde fert bazı davranış şekillerini ve toplumla ilgili temel normları kazanır (Erkal, 1995: 72). Sosyalleşmenin en açık özelliklerinden birisi ferdin kendi dışındaki diğer fertlerle ve sosyal gruplarla dayanışma ve işbirliği içine girebilmesidir. Eğer bir kimse bu duygulardan yoksunsa; o kimsede patolojik hal söz konusudur (Erkal, 1995: 72). Bu durum toplumlar bakımından da aynıdır. Dayanışma ve işbirliği duygusunun belirgin eksikliği, toplumsal bunalımın üst seviyede olduğu batı toplumu, özellikle Amerika toplumunda görülen, bireyci aileyi ortaya çıkarmaktadır. Bütünleşmeci ailenin temel işlevlerinden farklı ve daha sınırlı işlevlere sahip batı ailesi buna göre, özgürleşmeci/ bireyci aile olarak tanımlanabilir.

Geleneksel Türk ailesinin batı toplumlarından farklı, karakteristik toplumsal özellikleri bulunur. Bu durum toplumsal yapıda var olan yoğun batı ve modern tüketim araçlarının etkisine rağmen, halen devam edebilmektedir. “Geçmişte sağlıklı bir iletişimi gerçekleştirmek için sıklıkla kullanılan bu değerler, zamanla teknolojinin bizleri rehin almasıyla birlikte daha az kullanılır olmuştur. Hatta öyle ki çoğu unutulmaya yüz tutmuştur. Eskiden sıkıntısını, acısını, sevincini vb. duygularını türkülerle, manilerle dile getirmek yaygın bir davranış modeli iken, bugün daha az sözcükle iletişim kurulduğu bilinmektedir” (Çalışır, 2015: 113). Artık geçmişin yaygın, güçlü ve canlı şekilde yaşayan ortak bazı değerleri, folklorik değerler olmak durumuyla karşı karşıya kalabilmektedir. Ancak Türk toplumu batı toplumu ve kültürü kadar da parçalanmış değildir. Bununla ilgili olarak yapılan araştırmalarda ‘Türk ailesi karşılıklı saygının, dayanışma ve bağlılığın, maddi ve manevi fedakârlığın en yüksek seviyeye ulaştığı aile tipi olarak kabul edilmektedir. Hızlı şehirleşme ve sanayileşmenin bu yapıya olumsuz etkisine rağmen, Türkiye’de çekirdek aile yapısı, batı ülkelerinden farklıdır. Çünkü toplumumuzda akrabalar arası bağ, ilişki ve yakınlık azalmakla birlikte kopmamakta, temel varlığını devam ettirmektedir (DPT, 1989).

Bütünlükçü aile yapısı kapalı toplum yapısına sahip olan Manisa/ Demirci araştırmasında (Yılmazçoban, 2008) halen etkin şekilde, kendini gösterdiği gözlemlenmiştir. Kendi ana-babasından ayrı hanelerde ev kuran birçok yeni aile, çocukların bakımı ve eğitimi vb. nedenlerle ebeveyninden destek almaktadır. Aile ve akrabalar yakın sokak ya da mahallelerde oturmakta ve aralarındaki ilişki örgüsü, dayanışma ve yardımlaşmalar güçlülüğünü korumaktadır. İçli dışlı ilişki örgüsü ve aile arasında bütünlükçü yapı, çevre yörelerde yerleşik olan aileler arasında da, geçerliliğini korumaktadır. Türk toplumunda uzak şehirlerde yerleşik yeni kurulmuş ikinci kuşak aileler, zaman zaman ebeveynlerden destek almaya devam etmektedir. Bu durum göç, tarımdan kaçış, sanayileşme gibi unsurlarla şehirleşmenin yozlaştırıcı etkisine, maddi kültür araçlarının form değiştirmesine rağmen azalsa da, hala geçerliliğini koruyabilmektedir.

Türkiye çapında örneklem alınarak TÜİK’in 2006’da yaptığı geniş kapsamlı hane halkı araştırmasına göre (TÜİK, 2006), toplumun % 80,7 çekirdek aile, % 13 geniş aile, % 6 ise tek kişilik aile’den oluşmaktadır. Bu sonuçlara göre, toplumsal aile tipi, çoğunlukla çekirdek ailelerden meydana gelmektedir. Fakat bu durum, batılı anlamda işlev bakımından çekirdek aile

Turkish Studies

işleyişini gerçekleştirilmemektedir. Türk toplum yapısında ailenin değerlendirilmesi durumunda, hanelerin yerleşim özelliklerine göre, çekirdek-geniş-geçiş vb. her ne şekilde adlandırılırsa adlandırılırsın, işlev bakımından, bütünleşmeci/ bütünlükçü aile özellikleri taşıdığı görülecektir.

Ancak, işlev bakımından yapılacak bir değerlendirmede, modernizmin yoğun etkisine rağmen toplumda geleneksel yapı zayıflasa da ailenin temelindeki, bütünlükçü yapısının sürmekte olduğu görülmektedir. Türk ailesinin bütünlükçü temeli, aynı veya farklı mahalle, şehir, ülkelerde de olsalar aile ve akrabalar arasındaki ilişki yoğunluğunun, eskiye nispetle azalsa da, sürmekte olmasından anlaşılabilir. Günümüzde genellikle çekirdek aileler şeklinde görülse de aralarındaki ilişki ve iletişim yoğunluğu coğrafi uzaklık yakınlık farkı gözetmeden devam eder. İnternetin ve telefon iletişimi gibi tüketim toplumuna uygun tüketim araçlarının yaygınlaşmasının genellikle olumsuz etkileri olsa da Türk ailesi üzerinde bazı olumlu sonuçlar da doğurmuştur. Coğrafi sınır tanımayan iletişim araçları vasıtasıyla farklı ülkelerde yaşayan aileler arasındaki ilişki ve iletişim yoğunluğu ve sıklığı gündelik haberleşme ve sohbetlerle sürebilmektedir. O kadar ki kız-anne; gelin-kayınvalide arasında yemek tarifi alış verişine varıncaya kadar anlık ve günlük iletişim kurulabilmektedir. Dini bayramlarda ve yaz tatillerinde memleket, hemşehri, aile ve akraba ziyaretleriye konuşulacaklardan daha çok fiziki yakınlaşma ve hasret giderme işlevini yerine getirmektedir.

Toplumların coğrafya-mekân-çevre vb. farklılıklarına rağmen, benzer etkinliklere yönelmeleri, tamamen insana has olan evrensel ortak bir dile ve davranış şekline sahip oluşlarıyla ilgilidir. Dünyanın her yerinde açlık, korunma, güven içinde olma, sevgi, gibi temel ihtiyaçlar ile sanat-estetik gibi kendini üst düzeyde gerçekleştirme ihtiyacı içindeki insan, bunları farklıda olsa, ortak tepkiler halinde ortaya koymaktadır. Toplumda beraberlik ve etkileşimlerin de, insana özgü yasal, normatif değer ve biçimlerde sürdürülmesi coğrafi, tarihi, etnik, dini özellikler ne olursa olsun, ortak insani yönelişlerin ürünüdür (Yılmazçoban, 2008: 1).

Avrupa ve Amerika'da ise, 3. endüstri devrimiyle birlikte, kadının iş dünyasına katılması, aileden uzaklaşmasına ve köklü değişiklikler yaşanmasına neden olmuştur. 1950'lerde İngiltere'de kadınların %10-15'i çalışmaktaydı; 1991'de hemen hemen üçte ikisi yarım zamanlı olmak üzere çoğu kadın çalışmaktaydı. 1960'lardan beri Fransa'da kadının iş gücüne güçlü bir dönüşü yaşanmaktadır. 1986'da kadınların %44,6'sı çalışmaktadır. Bu aile yaşamını pek çok yönden etkileyen bir değişimdir (Goody, 2004:191).

Batı toplumunda, endüstri devrimiyle birlikte modernleşme ve sekülerleşme hareketleri ile ortaya çıkan zihniyet; tek başına anneler, özgürlükçü ve çalışan kadınlar, parçalanmış aileler, yalnız ebeveyn ve çocuklar, evin ve ailenin bölünerek küçülmesi, sadece karı kocadan oluşan çocuksuz ve tek ebeveynli aileler, tecavüz, sağlıklı cinsiyet ayırımına aykırı çarpık cinsel tercihler ve boşanmanın normallığı ile sıradanlığı gibi olguları üretmiştir. Diğer taraftan Batı ailesinde; "Hayatımın erkeğini/ kadını arıyorum" anlayışı ile evlilik öncesi ve sonrasında, özgür seçimiyle arkadaşlık ilişkisine yönelen kültür ve zihniyet sonucu, giderek güçlenen bireyci tutum, aileyi etkilemiştir

Batıda aile özgürlükçü ve bireyci bir işlev kazanmıştır. Avrupa ve Amerika'da yalnız yaşayan haneler hızla çoğalmaktadır. "1950 yılında Batı Avrupa ve Amerika'da nüfusun sadece % 3'ü yalnız yaşayanlardan oluşuyordu. U. S. CensusBureau'nun (ABD Nüfus Sayımı Bürosu) son rakamlarına göre, evli çiftlerin oranı 1950'lerde yaklaşık % 80 iken, günümüzde % 50'lerin altına düşmüş durumda...2010'da yalnız yaşayanların oranının, % 30 olacağı belirtiliyor. SocialTrends (Sosyal Trendler) araştırma şirketinin tahminlerine göre 2020 yılında Avrupa'da bulunan hanelerin % 40'ını yalnızlar oluşturacak" (Yeni Aktüel, 2006). Batı ülkeleri günümüzde, büyükanne ile büyükbabaların hem evlilik, hem de bu evlilikten doğan çocukların üzerindeki

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/2 Winter 2016

etkilerinin artırılması için, aile büyüklerinin çocuklarına yakın yerlerde yaşamalarını teşvik etmektedir (Yılmazçoban, 2008).

Bu nedenlerle kapitalizmin tüketim birimi olarak gördüğü, çekirdek aile yapısı ve açıklama girişimleri, geleneksel Türk ailesini tam anlamıyla, ortaya koyamamaktadır. Ailenin işlev özellikleri dikkate alınarak yapılan analizlerde, Türk ailesinin Batı toplumundan farklı olarak bütünlükü yapı içinde olduğu görülmektedir. Aileyi, hanelerin yerleşim özelliklerine göre sınıflayarak, çekirdek ailelerden oluşmuş bir Türk toplum yapısından söz etmek, işlev ve olgularla doğrulanmış bir açıklama değildir. Adapazarı'nın birbirine komşu olan Abhaz köyü Balballı ile daha çok manav olarak sınıflandırılan, yerli Türk ve Kürtlerin yaşadığı Erdoğan köylerinde yapılan araştırma (Yılmazçoban, 1996) iki farklı kültür ve etnik gruptan oluşan bu köylerin bütünleşme toplumu yapısını ortaya çıkartmıştır. Bu tür tipleştirmeler toplumun, Batı toplumundan farklı işlevlerini, dikkate almamaktadır. Dolayısıyla Türk ailesi Batı kültür ve zihniyeti etkisinde oluşan sınıflamalarla, değerlendirilmemelidir.

Batı Tarzı Flörtün Aile Yapısına Etkisi

Veya

Sonuç ve Değerlendirme

Baştan beridir bahsedildiği gibi batının kültür ve zihniyeti, temelinde küresel kapitalizmin olduğu neoliberal etkiler Doğu İslam'ını ve Türk toplumunu hızlı bir toplumsal değişme süreci içinde biçimlendirmektedir. Yine batı zihniyetinin sonucu olan modern ve post modernin sanal ve sahte tüketim toplumu araçlarıyla (moda, reklam, internet, AVM'ler vb.) oluşturulan tüketim kültürü, küresel bir köy haline getirilmiş sürekli müşteri yapılmış olan bütün Doğu zihin dünyasına Medya, sinema ve diğer propaganda araçlarıyla satılmaya devam etmektedir. Batının ürettiği ve kendi düzeninin ibadet zincirini oluşturduğu, her şeyin hızla tüketilmek için var kılındığı post modern sistematik, kişi, cemaat, grup, topluluk, toplum, cemiyet, ülke ve kültürünü her gün yeniden ve tekrar ederek üretmektedir. Doğu ve İslam toplumları ile Türkiye batının zihniyet ve kültürünün ürettiği tüketim araçlarıyla oluşan davranım, davranış ve tutumlarını şekillendirmekte ve biçimlendirmektedir. Kısaca davranış ve tutumların istikrar kazanmış, bütünleşmiş kurumları olarak nitelendirebileceğimiz evlilik ve aile yapısı da batı zihniyetinden kaynaklı araç ve kurumlarından etkilenerek sürekli bir değişim içindedir.

Aile yapısının değişim süreciyse evlilik öncesinden hatta ileride evlilik adayı olacak kişilerin çocukluk, ergenlik ve gençlik dönemleriyle birlikte başlamaktadır. Bu yönüyle eğitim kurumu ve ilköğretimden üniversiteye okullar, batının flört tarzının "taşıyıcı kurumu" olmuştur. Bu etki flörtün modalaşmasıyla yapmayanların kınandığı toplumsal kontrol ve baskı mekanizmasıyla adeta flört tipi kişi ve kişilikler yaygınlaştırılmıştır. Flörtün kendi kanun, kural ve sistematikle, ilişki içindeki kız ve erkeğe (iradesine) hâkim olduğu bilgisi hatırlanırsa, Türk kültürü ve kişiye yüklediği davranış ve tutumların sadece kısmi ve göreceli etkisi kalacaktır. Dolayısıyla günümüzde ortaya çıkmış bulunan flört tipinin egemen olduğu ilişki tipiyle birlikte oluşan ona uygun kültür ve zihniyet tipi, kişilik tipi, davranış ve tutum tipi, arkadaşlık tipi, evlilik tipi, aile tipi, toplum tipi hatta devlet tipi, siyaset ve siyasetçi tipi olgularının geçerlik kazandığı rahatlıkla görülebilir. Kısacası zihniyet gibi manevi kültür unsurları maddi kültüre kadar geniş bir alanı etkileyerek, zamanla değiştirmekte ve yeni bir forma doğru biçimlendirmektedir. Artık bu form eskisinden farklı ancak tam anlamıyla etkilendiği kaynak kültürün formuna da benzememekte ara formlar olarak ve tam bir kimlik bütünlüğüne ulaşamayan mahiyette değişmeye devam etmektedir.

Turkish Studies

Toplumun kültür ve zihniyet yapısında “evlilikte keramet vardır” anlayışı, normatif etkisini sürdürmekte ve önemli bir olgu durumunu korumaktadır. Ancak bu etki sonucunda kısmen de olsa değişerek karşı cins arkadaşlığında keramet aramaya başlayan batı zihniyeti menşeli başka tür normatif kalıplara doğru yönelmektedir. Toplumda geçerli değerler sisteminin sonucu olarak, evlilik öncesi arkadaşlık sürecinde dikkate alınması gereken ilkeler, batı toplumunda yaşanan flört yaşantısından farklı niteliklere, sahiptir. Böylece davranış ve tutumlara yön veren zihniyet tam anlamıyla ne Batı ne Doğu formuna denk gelmektedir. Diğer taraftan, sosyokültürel yapı farklılıkları, çiftlerin kişisel olarak farklılaşan psikososyal yapıları üzerinde de etkili olmaktadır. Yine bu yapılar etkilenecek arada kalmış kişisel özellikler ve kişilik tipleri ortaya çıkarmaktadır. Bu da kişilerin ergenlik ve gençlik döneminde somutlaşan kimlik arayışını olumsuz yönde ve daha derinden etkilemektedir.

Toplumsal yapıya uygun ve sağlıklı evlilikler için gereken şey, geleneksel ve modern farklılığın anlaşılması, temel Türk aile yapısına yeniden uyumu sağlamaya dönük çareler ve çözümler aramak olacaktır. O halde aile yapısının olumlu yönde değişmesi için geleneksel iletişim ve ilişki biçimleri yeniden incelenmeli, toplum yapısına uygun ve uyumlu formlar ve olumlu ara formlara meydan verecek alt yapı oluşturulmalıdır. Bunun için post modern zihniyet ve tüketim araçlarının etkisinin zayıflatılmasına yönelik hamleler yapılmalıdır.

Kız ve erkek alışageldikleri norm, değer, zihniyet ve alışkanlıklarından genellikle vazgeçeceklerdir. Kişiler, flörtün iç örgüsüne aykırı biçimlerde ve toplum yapısına uygun oluşmuş kişiliklerine dair istedik ve özgür tercihlerde bulunamamaktadır. Her ilişki biçimine ait sürecin kendi örgüsü, sistematiği bulunduğu gibi flörtün veya görücü usulünün kendi sistematiği ve kurallar düzeni vardır. İş ilişkisinde ev hayatı ilişkisinin kurallarıyla hareket edilemeyeceği gibi tersi şekilde de hareket edilemez. İş ilişkisinin kurallarına tam anlamıyla uyan birisi, bundan dolayı ev hayatında başarılı olamaz. Kısacası her ilişki tipinin ve tarzının kurallarının farklılığıyla birlikte, o ilişki tercihinde bulunarak ona tabi olanları o ilişki her ne ise o kendi nesnel kurallarıyla yönetmektedir.

Sosyologlar ve antropologlar sosyal ilişkilerin oluşumunda iki şartın öncelikle var olması gerektiğini söylerler. Bunlar; karşılıklı haberdarlık ve birlikte mensubiyet duygusudur (Kurtkan, 1982: 4-5). Kişinin rol, statü ve yetkileri; Şahsi yetenekleri (kişisel özellikleri) de içinde bulunduğu toplum normlarına göre şekillenir (Arslantürk, 2004: 54). Her iki ilişki biçiminin de kendi yapılarına özgü kural ve kanunları bulunmaktadır. Az da olsa evlilikle sonuçlanabilen flört tarzının kurallarına uymak ve ilişki sistematiği içine girmek gerekmektedir.

Evlilik öncesi flört ilişkisinin kendi yapısından kaynaklanan özellikleri göz önüne getirilecek olursa evlilikle birlikte oluşacak aile yapısına kazandırabileceği daha çok olumsuz özellikler olacaktır. Bu özellikler genellikle Türk kültür ve zihniyet dünyasına aykırı taraflarıyla görülürken görücülüğün ise olumlu taraflarıyla öne çıktığı görülmektedir. Aynı şekilde görücü usulü ilişki de aile yapısına kazandırabileceği olumlu özelliklere göre analiz edilmelidir. İki ilişki tipinin aralarındaki farklar dikkate alınarak çözümler ortaya çıkartılmalıdır.

Türk toplumunda genellikle, ancak üniversite öğrenciliğinin bitişiyle birlikte, iş-meslek bulma süreci tamamlandıktan sonra, ciddi bir evlilik girişiminde bulunmaktadır. Görücü usulde veya ona yakın geleneksel formlarda yapılan evlilikler ve aile yapılarının; zihniyet ve kültür yapısına karşılıklı olarak uygunluğu sonucu toplum yapısında geçerli ve muteber olabilmektedir.

Öncesinde Flört ilişkisi kız erkek arasında gizli bir ilişki olarak yaşandığı için ailede, gizli ilişkilerin meşru olduğu tarzla devam etme riski fazladır. Flört ilişkisi genel toplum yapısını aşacak şekilde mahrem sınırları zorlayan sevgililik ve cinsel ilişki aşamalarıyla birlikte yaşanmış ise hem kendi aralarında hem de başka kişilerle ilişkilerinde Türk aile yapısındaki gizlilik ve

mahremiyet sınırının geçilmesi riskini barındırabilecektir. Toplumsal normlara aykırı olarak, evlilik öncesi cinsel ilişkinin yaşanması, uzun vadede erkeğin orta ve kısa vadede ise daha çok kadının psikolojik sorunlar yaşamasına neden olmaktadır.

Türkiye’de modern eğitim ve üniversiteler, batının flört anlayışının en büyük taşıyıcı kurumu olmuştur. Ayrıca toplumda bir taraftan, hayırlı işlerde acele edilmesi gerektiği öngörüsü yaygınken; diğer taraftan, flört olgusuna aykırı şekilde, flört süresi ne kadar uzarsa ilişkinin o kadar başarılı olacağı kanaati yaygındır. Ulaşılan olgu durumunun aksine toplumdaki yaygın kanaat yanılğı içerisindedir. Çelişkili durum, birtakım tutum ve davranışların arkasında yatan zihniyetin batının flört tarzını kendi bilgisi dışında tanınmasında ve ona doğu kültür dünyasına göre iyimser bakmasında yatmaktadır.

Evlilik öncesi süreçte evliliğe flört tarzıyla karar verilmişse kurulacak aile de flört tipi ya da flört tipine yakın aile yapısı gösterecektir. Evlilik öncesinde olduğu gibi evlilik sonrasında da Türk toplumuna aykırı öğeler barındıran bir aile ve üyeleri arasındaki ilişkide bu yabancı öğelerin olduğu tarzda ilişki ve iletişim sistematığı yaşanacaktır.

Görücü usulde var olan sistem kurgusu aile, akraba ve çevreyi kapsadığı için genellikle aile ve toplum normlarına aykırı ve kişinin iradesinin sınırlarını aşacak bir yapı barındırmamaktadır. Flört ise batı tarzı bir ilişki biçimi olarak batı kültür ve zihniyetinin bütün öğelerini içinde barındırmaktadır. Flört batıda arkadaşlık, sevgililik ve cinsel ilişki olan üç aşamalı ve bu üç aşamayla birlikte karşı cinsi tanımaya yönelik bir ilişki tipi olarak uygulanmaktadır. Türkiye’de genellikle son aşama olan cinsel ilişki çok fazla görülmemekle birlikte toplum değer ve normlarına uygun olmadığı için aileler ve çevreden uzak şekilde iki kişi arasında kalan gizli bir ilişki olarak yaşanabilmektedir. Aile, akraba ve çevresi ile yetiştiği sosyokültürel bağliliklerden uzakta okuyan öğrenciler, ne kadar özgür ve bağımsız bir çevrede olursa, o kadar bağımsızlık kazanmaktadır. Bu durum ise, bulunduğu şehre yabancılaşmayı (Erkal, 1997: 314) artırarak, öğrenimi süresince farklı bir kimlik kazanmasını sağlamakta, böylece hem kişisel, hem de hızlı toplumsal değişim geçirilmektedir.

Flörtün kuralları gereği zihniyet, kültür, aile ve toplum yapısına aykırı bir aile modeli ve hayat tarzı oluşturma riski bulunmaktadır. Mahremiyetin zayıfladığı, gizliliklerin artabildiği, sevgi ve aşk temelli duygulardan çok tutku, arzu ve şehvet duygularının olduğu, cazibe merkezli ve karşı cinse yönelik ilişkilerin önde olduğu, fiziki güzelliğin ve kışkırtıcı giyim in özendirildiği, modanın, lüksün ve savurganlıkların normalleştiği bir yapı göstermektedir. Samimi ilişkilerden yalıtılmış şekilde iyi kişilik yönlerinin öne çıkarılarak olumsuz özelliklerin saklandığı, kısa sürede sıkılan, doğru görünmek için yalanın kolaylaştığı, aldatmaların ve sadakatsizliğin daha sık yaşanabileceği kişiler arası ilişkileri ortaya çıkarmasıyla birlikte, toplumun değerler sistemine aykırı olan bir aile yapısı oluşturabilmektedir.

Bu verilere göre sağlıklı aile yapılarının ailelerin kuruluşu öncesindeki sürecin çocukluktan gençliğe kadar olduğu düşünülerek, toplumun asgari müşterekleri hedeflenerek, din, kültür ve zihniyet kaynaklı ortak değerlerin sistematik ve hiyerarşik şekilde eğitim kurumları müfredatına yerleştirilmesi gerekmektedir. Seviyelerine göre okulların her kademesinde dersler isim ve içerik yönleriyle belirlenerek bir an önce hayata geçirilmelidir. Özellikle Değerler Eğitimi, Adabı Muaşeret, Cinsiyet Kültürü, Ahilik Kültürü vb. dersler sürekli ve zorunlu dersler şeklinde uygulamalarıyla birlikte verilmelidir. Zira toplumun “ortak değerleri” üzerindeki toplum mutabakatı o kadar hayatidir ki tüketici insan tipi ve kültürü karşısında bu değerler ihmal edildiğinden toplumun “ortak davranış ve tutum kalıpları” da bölünmüş ve parçalanmış durumdadır. O kadar ki düğün gününe kadar her konuda anlaştığını sanan evlilik adayları ve aileler sadece düğün töreninin nasıl ve hangi içerikle (müzikli, davullu, ilahili, alkollü-alkolsüz, danslı-danssız vb.) yapılacağı konusunda anlaşamamaları sebebiyle düğün günü ayrılmalar

Turkish Studies

yaşanabilmektedir. Düğün töreni yapılsa da evliliklerin ilk aylarında ve yıllarında boşanmaların çok fazla olmasının da ilk nedenlerinden biri hatta en önemlisi ailelerin ortak değerlerde anlaşamamasıdır.

Günümüzde bazen boşanmalara kadar varan aile sorunlarının evlilik öncesi süreçten, yeni evlilik bilinci eksikliğinden ve modern zamanların karmaşası içindeki ailelerin zamanın şartlarını ve kadim geleneği anlayamaması, ayırt edememesi ve kesin hükümler veremeyecek kadar kültürel anomali halinde olmasından kaynaklanmaktadır. Yukarıdan beri açıklanmaya çalışılan aile üzerindeki olumsuz etki bir taraftan zihniyet dünyasına diğer taraftan da iletişim, ilişki, tutum, davranış ve davranımlara kadar varan sonunda ise aile yapılarının değişmesine sebep olan köklü çelişki ve tutarsızlıklar göstermektedir. Çalışmada amaçlanan evlilik öncesi süreçlerin kurulan aile yapılarını hangi değer ve normlarla değiştirebildiğini anlamlandırarak, evlilik öncesinin sonrasını etkilediği, yönlendirdiği ve böylece aile yapılarının değişip farklılaştığı olgusunu açıklamaktır. Evlilik adayları ve aileler tercih ettikleri görücülük ve flört ilişkileriyle ve her ikisi arasındaki ara formlarda aile modellerinin ve sonrasındaki hayat tarzlarının etkileneceğinin farkına vararak, farkındalık ilişkisiyle ailelerini kurmaları konusunda bilinçlendirilmelidir. Burada önce aileye sonrasında okula görev düşmektedir. Diğer yandan ileride aile kuruluşuna yön verecek olan “irade terbiyesinde ilk adım hiç şüphesiz farkındalıktır. Dolayısıyla kişi irade anlamında ilk adımı konuyla alakalı farkındalığı geliştirerek atmalıdır. Temeli küçük yaşta ailede atılan irade eğitime okullarda devam edilmesi Emre Kongar’ın da belirlediği gibi; kişilikli ve sağlam, çağa ayak uyduran bir toplum olma yolunda ilerlemenin, ilk adımları olacaktır”. (Kongar, 1998: 601; Akt., Karaca, 2015: 834)

Toplum ve aile yapısı evlilikle ilgili araştırmaların yapılması, çeşitli bölgelerde evlilik araştırma merkezleri kurulması ve acil çözümler tespit edilerek, uygulamaya sokulmasıyla ilgili büyük bir ihtiyaç içerisindedir. Evlilik Araştırma Merkezleri kurularak bölge araştırmaları yapılmalı, ilköğretimden başlayarak, Belediye, Halk Eğitim Merkezleri ile Üniversitelerde halkın geneline yönelik eğitimler verilmelidir. Bu alanda yoğun ve yaygın evlilik ve aile eğitimleri verilmesi uzun süreli yatırım olarak öncelikle ve bir an önce sonuçlandırılmalıdır.

Ailenin tekrar olumlu gelenekle beslenerek sağlıklı yapıya kavuşması için ailelere düşen flörtün gizli ilişkilere yönelten uygulamalara engel olmak için, çocuklarına karşı ebeveyn tutumlarının Türk kültürünün adap kuralları çerçevesinde ama toplumun bazı içe dönük kesimlerdeki sert gelenek kurallarının daha yumuşak hale getirilmesidir. Evlilik sürecindeki gençlere aile kurmanın meşru ve tabii bir gereklilik olduğunu ve karşı cinsin tanınması gerektiği bilinciyle uyumlu bir tutum sergilenmelidir. Bunun içinde öncelikle yapılması ve teşvik görmesi gereken geleneğin güçlü arabulucu mekanizmasını tekrar güçlendirmeye çalışmaktır. Ailenin temel reflekslerini zamanla zayıflatmaya başlayan yabancılaşma ve yalnızlaşmanın önüne geçmek için aile, akraba ve komşu ziyaretleri artırılarak çocuklarla birlikte ve ailecek yapılabilir hale gelmelidir. Yeni neslin ailelerinden kopmaya başlaması önlemek ve sağlıklı sosyalizasyonun sağlanabilmesi için flörtün vaazı olduğu şekliyle, ebeveynin çocuklarına arkadaş olması değil kültürel ve toplumsal hiyerarşinin korunarak onlara anne-baba konum ve rolleriyle fakat empati duygularıyla davranmak gerekmektedir.

Evlilik adayı gençler, flörte yakın değer, norm ve kurallar zincirinin uygulamasıyla kurulacak ailelerin, sonrasında kendilerine huzur ve mutluluk sağlayamayacağını farkındalığı ve bilincine ulaşmalıdırlar. Gelenek kaynaklı ilk kural ise ilişkiyi gizli yürütmeden ilk aşamayla birlikte aile ve akrabaların sürece katılmalarını sağlamaktır. Özellikle ergenlik döneminin psikolojisi gereği olan ve tüketim kültürünün etkisiyle biçimlenen karar ve tutumlarında arkadaşlıklara gereğinden çok yönelim, ebeveyni dışlama ve kendisinin eşsizliği ve benmerkezci yaklaşımlardan uzaklaşabildikleri sağlıklı iletişim ve ilişkilere yönelmeleri gerekmektedir. Flörtün

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/2 Winter 2016

iyi yönlerini gösterip olumsuzlukları saklama, kendi asli özelliklerine göre değil de karşı cinsin hoşuna giden şekillerde davranma, gerçeklerden kopuk sanal dünyalar ile korunaklı fanus içinde bir hayat hedefiyle oluşan ilişki örgüsünün cazip edici büyümesine kapılmamalıdır. Flörtün ilişkide olduğu kişiye yönelik evlilik vaadi gibi sınırlayıcı şartı yoktur. Batı kaynaklı flörtün hedefi karşı cinsi tanımak, değişiklik, çok seçeneklilik ve maceraya dayalıdır. Bu nedenlerle hem ilişki içinde karşıdakiyle hedef birliği yoktur hem de farklı seçenek ve adaylara açık haldedir. Türk toplumunun sevgi, saygı, güven, kıymet bilirlilik, iç güzellik, namus, vefalılık değerlerinin çok fazla karşılıkları yoktur. Bunların yerine işbirlik, uyanıklık, çıkarıcılık, özgürlük, fiziki güzellik, cinsellik, yalan, aldatma değerleri daha öne çıkmaktadır. Bu tarz ilişkiler sonucunda ise toplum değerlerinden uzaklaşarak batı tecrübesinde görüldüğü gibi, köklü değerlerin zayıfladığı ve aile yapılarında direncin azalmasıyla, daha kolay toplumsal çözümler yaşanmaktadır. Böylece ailede yalan, aldatma, bireyleşme, bencillik türü özellikler görülmekte boşanmalar çok daha normal ve sıradan olabilmektedir.

Geleneksel model olan görücü usulüyle yapılan evliliklerin toplum zihniyet ve kültür yapısına uygun aile yapıları kurma ihtimali ve ailenin dış etkenlere karşı direnç seviyesi de daha üst seviyede olmaktadır. Evlilik öncesi Flört Tarzı'nın yaygınlaşması sonucunda değişen aile yapısı, Batı karşısında Doğunun kültür tüketimi sürecine girdiğinin bir göstergesidir. Doğu İslam ailesi kendi zihniyet değerlerini yeniden anlama ve anlamlandırma çabasına girmez ise küresel tüketim kültürünün basit müşterileri olmaya devam edecektir. Bu çabanın sistematik hedef ve planlamalarla evlilik adayları, aileler, toplum ve devlet üzerine düşen görev ve sorumluluklarının ayırtına varılarak acilen uygulamaya dönük teşvik ve tedbirler alınmalıdır. Bunlar ise sahada, uygulama kademelerinde yer alan sosyolog, psikolog, sosyal hizmet uzmanı, eğitimcilerle ve toplum değerlerine hâkim olan teorisyen, düşünür ve akademik uzmanlardan oluşacak çalışma gruplarıyla ve çok çeşitli projelere dayalı olarak oluşturulacak ekip çalışmalarıyla, yapıcı ve bütünlüklü bir anlayışla kararlaştırılmalıdır. Bu üst düzey çalışmalarda bulunacak ilgili bütün sivil toplum kuruluşları ile özel ve kamu kurumları ayrı ayrı olarak ve kesinlikle tek merkezden eşgüdüm içinde yer almalıdırlar.

KAYNAKÇA

- Arslantürk, Zeki, (2004), Sosyal Bilimciler İçin Araştırma Metod ve Teknikleri, Çamlıca Yayınları, İstanbul.
- Bilton, Tony, Kevin Bonnett, Pip Jones, Tony Lawson, David Skinner, Michelle Stanworth, Andrew Wester (2009), Sosyoloji, (Çev: Kemal İnal), Siyasal Kitabevi, Ankara.
- Bulaç, Ali, *Postmodern Kaosta Kible Arayışı*, İnkılap Yay., İstanbul: 2012, s. 31.
- Çalışır, G., (2015). "Unutulmaya Yüz Tutan Folklorik Değerlerin Kişilerarası İletişime Katkısı: Gümüşhane Örneği / Contribution Of Folkloric Values Started To Be Forgotten To Interpersonal Communication: Gümüşhane Sample", TURKISH STUDIES - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-, ISSN: 1308-2140, (Prof. Dr. H. Ömer Karpuz Armağanı), Volume 10/14 Fall 2015, ANKARA/TURKEY, www.turkishstudies.net, DOI Number: http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8869, p. 109-134.
- Çimen, Latife, (2003), Türk Ailesinde Karar Mekanizmaları ve Kadının Rolü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demir, Ömer ve Acar, Mustafa (1993), Sosyal Bilimler Sözlüğü, 2. Baskı, Ağaç Yayınları, İstanbul.

- Doğan, K.C., (2015). “Postmodernizmin Kamu Yönetimine Yansımaları: Ombudsman Ve Toplam Kalite Yönetimi Yaklaşımları / TheReflectionsToPublic Administration Of ThePostmodernism: Approaches Of The Ombudsman And Total Quality Management”, *TURKISH STUDIES -International PeriodicalfortheLanguages, LiteratureandHistory of TurkishorTurkic-*, ISSN: 1308-2140, (Prof. Dr. H. Ömer Karpuz Armağanı), Volume 10/14 Fall 2015, ANKARA/TURKEY, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8791>, p. 273-290.
- Dökmen, Üstün, (2005), *Küçük Şeyler*, Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- DTP, (1989), *Türk Aile Yapısı Araştırması*, DTP Yayını, Ankara.
- Erkal, Mustafa., (1995), *Sosyoloji (Toplumbilimi)*, Der Yayınları, İstanbul.
- Erikson, EH., (1968), *İdentity: YouthandCrisis*, W.W. Norton Company, New York.
- Gökçe, Birsen, (1990), “Aile ve Aile Tipleri Üzerine Bir İnceleme”, *Aile Yazıları IV*, Ankara.
- Goody, Jack, (2004), *Avrupa’ da Aile, Çev.*, Serpil Arısoy, Literatür Yayıncılık, İstanbul.
- Güvenç, Bozkurt, (1997), *Türk Kimliği, Remzi Kitapevi*, İstanbul.
- Habermas, Jürgen, (2012), *Öteki Olmak Ötekiyle Yaşamak*, YKY Yayınları, İlknurAka (çev.), İstanbul.
- Hancıoğlu, A., (1985), *1978’de Türkiye’de Aile Biçimleri ve Aile Büyüklüğü*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Hortaçsu, Nuran, (2002), *Çocuklukta İlişkiler:Ana Baba, Kardeş ve Arkadaşlar*, İmge Kitabevi, Ankara.
- Hortaçsu, Nuran, (2003), *İnsan İlişkileri*, İmge Kitabevi, Ankara.
- İbrahimi, Davud, (1998), *Evlilik Kurumu ve Aileye Yönelik Psiko-Sosyal Hizmetler*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Jameson, Fredric, (2011), *Postmodernizm ya da Geç Kapitalizmin Kültürel Mantığı*, çev. Nuri Plümer-Abdülkadir Gölcü, Nirengi Kitap, Ankara.
- Kağıtçıbaşı, Çiğdem (1990), *İnsan-Aile-Kültür*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Kağıtçıbaşı, Çiğdem, (1995), “Aileye Yaklaşımda Bir Kuramsal Çerçeve ve Aile Değişim Modeli”, *Aile Kurultayı*, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Ankara.
- Kağıtçıbaşı, Çiğdem, (1976), *Toplumbilimlerinde Araştırma ve Yöntem*, Der. Ruşen Keleş, TODAİ Yayınları, İstanbul.
- Kağıtçıbaşı, Ç.,Berriy, J. W., (1989), *Cross-culturelpsychology: Currentresearchandtrends. Annualreview of psychology*, 40, 493-531.
- Kandiyoti, Deniz, (1997), *Cariyeler Bacılar Yurttaşlar Kimlikler ve Toplumsal Dönüşümler*, Metis Kadın Araştırmaları, İstanbul.
- Karaca, N., (2015). “İrade Eğitimi, Değer Aktarma ve Rol Model Olmada Edebiyatın Yeri ve Önemi / TheSignificance Of LiteratureInTransmittingValues, Constructing Role ModelsAndEducatingTheWill”, *TURKISH STUDIES -International PeriodicalfortheLanguages, LiteratureandHistory of TurkishorTurkic-*, ISSN: 1308-2140, (Prof. Dr. H. Ömer Karpuz Armağanı), Volume 10/16 Fall 2015, ANKARA/TURKEY,

www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8974>, p. 827-846.

- Kızılçelik, Sezgin ve Yaşar Erjem (1992): Açıklamalı Sosyoloji Terimleri Sözlüğü, Konya.
- Kurt, Abdurrahman, (2008), İslam ve Geri Kalmışlık Sorunu U.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, Cilt: 17, Sayı: 2, (35-72), U.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi Yayınları, Bursa.
- KurtkanAmiran, (1993), “Sağlıklı Sanayileşmenin Sosyal Temelleri”, Sosyoloji Konferansları 24, İ.Ü.Yayınları, İstanbul.
- Lasch, Christopher, (2006), Narsisizm Kültürü, (Çev. S. Öztürk-Ü.H.Yolsal), Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.
- Marshall, Gordon, (1999), Sosyoloji Sözlüğü, (Çev. O.Akınhay- D. Kömürcü), Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.
- Özgüven, İ.Ethem, (2000), Evlilik ve Aile Terapisi, PDREM Yayınları, Ankara.
- Özgüven, İ.Ethem, (1994), “Üniversite Öğrencilerinin Evlilik ve Eş Seçmeye İlişkin Tercihleri”, 1.Aile Kurultayı Kongre Kitabı, Ankara.
- Seyyar, Ali (2008), Sosyal Siyaset Terimleri (Ansiklopedik Sözlük); 2. Baskı, Sakarya Yayıncılık, Adapazarı.
- Torlak, Ömer, (2000), Tüketim, İnkilâb Yayınları, İstanbul.
- Touraine, Alain, (2000), Eşitliklerimiz ve Farklılıklarımızla Birlikte Yaşayabilecek Miyiz?, Olcay Kunal (çev.), (: Y K Y Yayınları, İstanbul).
- Turan, Müslüm, (2011), *Postmodern Teori*, XII Levha Yayınları, İstanbul.
- Turhan, Mümtaz, (1961), GarplılaştırmanınNeresindeyiz?,Bedir Yayınları, İstanbul.
- Türkdoğan, Orhan, (1997), Etnik Sosyoloji, TimaşYayınları, İstanbul.
- Ülgener, Sabri, F, (1981), *Zihniyet ve Din, İslâm, Tasavvuf ve Çözülme Devri İktisat Ahlâkı*, Der Yayınları, İstanbul.
- Ülgener, Sabri F., (1993), Zihniyet Aydınlar ve İzmler, MayasYayınları, Ankara.
- Yeni Aktüel, Sayı:17 Ağustos 2006, İstanbul.
- Yılmazçoban, A.Muhsin, (2010), Evlilik Bilinci Dizisi; Beyaz Kalpler, Hayat Yayınları, İstanbul.
- Yılmazçoban, A.Muhsin, (2008), Aile Kurumu ve Türk ailesinde Bütünlükçü Yapı, Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi AmiranKurtkan Özel Sayısı: (153-169), Türk Dünyası Yayınları, İstanbul.
- Yılmazçoban, A.Muhsin, (2008), “Flört ve Görücü Usulü Evliliklerde Psikososyal Özelliklerin Etkisi”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Yılmazçoban, A.Muhsin, (1996), “Toplumsal Bütünleşme Bakımından Erdoğan ve Balbalı Karşılaştırmalı Araştırması”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Zimmerman, C.C., (1964), Yeni Sosyoloji Dersleri, (Çev., A. Kurtkan), İstanbul.

Citation Information / Kaynakça Bilgisi

Yılmazçoban, A.M. (2016). “Türk Aile Yapısında Evlilik Öncesi Süreç Etkisi Görücü ve Flört Tipi Yapılanma/ Marriage Before Effect of Processin Turkish Family Structure Conventional Type and Restructuring Flirt”, *TURKISH STUDIES -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, ISSN: 1308-2140, (Prof. Dr. Hayati Akyol Armağanı), Volume 11/2Winter 2016, ANKARA/TURKEY, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9486>, p. 1317-1340.